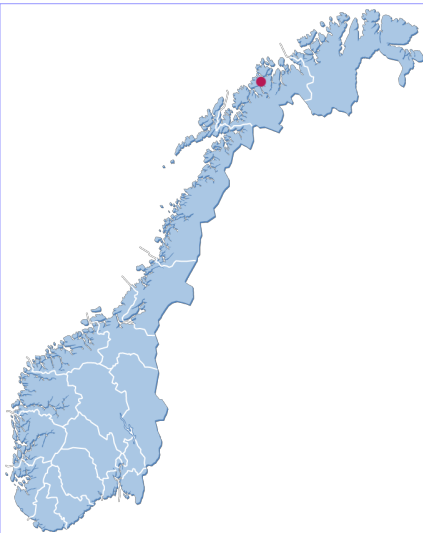

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke:	Troms
Kommune:	1902/Tromsø
Opprinnelig funksjon:	Nordlysobservatorie.
Nåværende funksjon:	Nordlysobservatorie.
Foreslått vernekategori:	Verneklasse 1, fredning
Totalt antall bygg:	13

Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø

Situasjonskart. Opphavsrett: Statsbygg.

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
10452	APSOLUTTHUS	1928 - 1929	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	190617408	118/49
10448	ELDRE OBS.HUS	1928 - 1929	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	190617475	118/49
10456	FUNKSJONÆRBOLIG	1928 - 1929	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	190617483	118/49
10451	VARIOMETERHUS	1928 - 1929	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	190617416	118/49

Vern kompleks

Formål:	Formålet med fredningen er å bevare Nordlysobservatoriet som anlegg for å bevare et kulturminne som er unikt i Norge samt representerer viktig vitenskaplig/forskningshistorie.
Begrunnelse:	Nordlysobservatoriet har en unik plass i norsk vitenskapshistorie. Nordlysobservatoriet ble opprettet i 1928. Byggingen av Nordlysobservatoriet ble finansierte av utenlandske midler gitt av Rockefeller-stiftelsen som donerte 75000 dollar til observatoriet. Forutsetningen var at observatoriet skulle eies av Staten ved Kirke- og undervisningsdepartementet, og at Staten skulle bevilge en driftsbevilgning på 12000 dollar årlig. Gratis tomt ble gitt av Tromsø og Tromsøysund kommune. For å få en pålitelig og fast ordning som sikret kyndig ledelse, ble "Det Norske Institutt for Kosmisk fysikk" (NIKF) opprettet, med statutter godkjent av Stortinget. Kilde: Ottar Nr 121 - 122 1980. Nordlysobservatoriet ble oppført for å avløse det første permanente observatoriet i Norge, Halddetoppen i Finnmark som ble etablert i 1899. Nordlysobservatoriet har vært sentral innen nordlysforskning og har vært et område innen fysikken der Norge har vært en dominerende aktør. Nordlysobservatoriet har en viktig plass i norsk vitenskapshistorie og også som et vesentlig element i det vitenskaplige miljøet i Tromsø, samt som en av grunnpilarene til Universitetet i Tromsø. Fredningen vil omfatte bevaring av de fire første bygningene som ble oppført ved etableringen av Nordlysobservatoriet, eldre observatoriehus, absolutthus, variometerhus og funksjonærbolig.
Omfang:	Fredningen omfatter eksteriørfredning og interiørfredning av eldre observatoriehus, absolutthus og variometerhus. Verneklasse to omfatter eksteriør på funksjonærboligen.

Beskrivelse kulturmiljø

Nordlysobservatoriet, Tromsø Geofysiske observatorium (TGO) i Tromsø kunne være et miljø bestående av bygninger av forskjellig bruk, alder, størrelse og arkitektonisk løsning, beliggende i utkanten av byggeområde, tett opptil kommunalt park- og friluftsområde midt på Tromsøya. Området er delvis opparbeidet (plen, adkomstvei med bjerkealle, gangsti, trebeplantning), delvis skogkledd. Til miljøet hører installasjoner og antenneanlegg tilknyttet observasjonsvirksomheten.

Adresse: Prestvannvegen 36 m fl.

Eiendomshistorikk

1927: Hoveddelen av tomten ved Prestvannet, gbnr 118/49 og 119/560, ble gitt som gave fra kommunen til Nordlysobservatoriet. I Formannskapet vedtok av 17/12-1926 om avståelse av tomt til observatoriet heter det bl.a.: "... Det er formannskapets forutsetning at tomten faller tilbake til kommunen uten vederlag, dersom bygningene ikke lenger skulde benyttes til det nu påtenkte eller annet videnskabeligt øiemed..."

1928: Det Geofysiske institutt som besto av værvarslinga i Nord-Norge og jordmagnetismemålinger og nordlysforskning ble delt i to. Værvarslinga ble igjen i bygningen på Geofysen, mens Nordlysforskningen ble lagt til det nyopprettede Nordlysobservatoriet nord for prestvannet. Nordlysobservatoriet ble bestyrt av "Det Norske institutt for Kosmisk Fysikk".

1930: Offisiell innviselse.

1963: ble tomten formelt overskjøtet Staten v/Kirke og undervisningsdepartementet: "Skjøtingen skjer som formell oppfyllelse av tidligere gave, på det vilkår at parsellen skal tilbakeskjøtes vederlagsfritt til Tromsøysund kommune (etter 1/1 1964 Tromsø kommune) hvis den ikke benyttes til sitt formål, nemlig drift av Nordlysobservatorium".

1972: Nordlysobservatoriet gikk inn i UiTø.

Verneverdige bygg

Byggnr: 10448
GAB nr: 190617475
Navn: ELDRE OBS.HUS
Oppført: 1928 - 1929

Byggnr: 10451
GAB nr: 190617416
Navn: VARIOMETERHUS
Oppført: 1928 - 1929

Byggnr: 10452
GAB nr: 190617408
Navn: APSOLUTTHUS
Oppført: 1928 - 1929

Byggnr: 10456
GAB nr: 190617483
Navn: FUNKSJONÆRBOLIG
Oppført: 1928 - 1929

Utomhusanlegg

Elementnr: 1

Elementnavn:

Hovedadkomst

Beskrivelse:

Hovedadkomst med alle av
bjerk anlagt i forbindelse
med oppføring av
Nordlysobservatoriets
bebyggelse i 1928. Se
situasjonskart og foto.

Elementnr: 3

Elementnavn:

Trebeplantning

Beskrivelse: Grantrær

plantet i forbindelse med
oppføring av

Nordlysobservatoriets
bebyggelse i 1928. Se foto

Elementnr: 2

Elementnavn: Plen

Beskrivelse: Se

situasjonskart og foto

Elementnr: 4

Elementnavn: Gangsti

Beskrivelse: Gangsti anlagt
i myrlendt område fram til

Variometerhus og

Absolutthus (hus for
magnetiske observasjoner,
- "magnethusene"). Se
foto.

Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø

A paved path leads through a lush green area with trees and a building in the background. The path is made of light-colored gravel or sand and curves gently to the right. On the left side of the path, there are several tall, thin trees with green leaves. On the right side, there are more trees, including some with white bark, and a grassy area. In the background, a large, multi-story building with a red roof and yellow walls is visible. A white car is parked on the path near the building. The sky is blue with some clouds.

Side 4

BYGNING 10452 APSOLUTTHUS

Kompleks 99340601 Nordlysobservatoriet

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	UNIVERSITETET I TROMSØ
GAB nr:	190617408
Gnr/bnr:	118/49
Oppført:	1928 - 1929
Byggherre:	Nordlysobservatoriet (den gang del av Norsk institutt for kosmisk fysikk).
Arkitekt:	Statens bygningsinspektorat
Opprinnelig funksjon:	Undervisning/forskning
Nåværende funksjon:	Undervisning/forskning
Bygningsart:	Ymse
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Bygningen er oppført bestående av kun et rom som benyttes til kalibrering av måleutstyr.

Bygningshistorikk

1928	1929	Oppføring av bygning finasiert av The International Education Board (Rockefeller Foundation).
------	------	---

Vern

Formål:	Formålet med å frede Apsolutthuset på Nordlysobservatoriet er å bevare et unikt type formålsbygg som har en helt spesiell utforming på grunn av bygningens funksjon knyttet til Nordlysforskningen. Fredningen vil sikre bevaring av et unikt eksempel på et viktig historiefortellende kulturminne. Formålet er videre å bevare bygnings arkitektoniske uttrykk.
Begrunnelse:	Apsolutthuset er en av de fire opprinnelige bygningene på Nordlysobservatoriet. Apsolutthuset er oppført helt unikt bygd til formålet. Bygningens funksjon som hus for magnetiske målinger har krevd at bygningen er oppført med kun treverk som bygningsmateriale for at ingenting i bygningen kunne føre til forstyrrelser på målingene. Apsolutthuset representerer et fenomen og et type bygg som er helt enestående og som har høy nasjonal og kulturhistorisk verdi.
Omfang:	Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr: 101
Interiørnavn:
Kalibreringsrom
Beskrivelse:

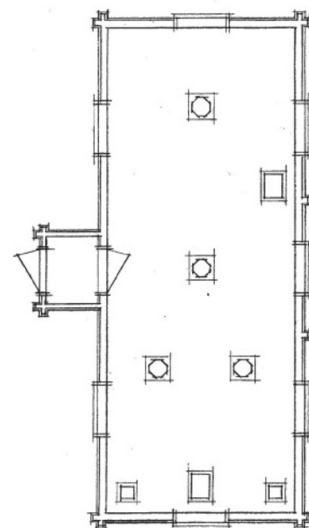

BYGNING 10452 APSOLUTTHUS

Kompleks 99340601 Nordlysobservatoriet

Abs.hus sett fra syd/øst. Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø.

Plantegning. Opphavsrett: UiTø.

Fasade mot øst. Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø.

Kalibereringsrom. Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	UNIVERSITETET I TROMSØ
GAB nr:	190617475
Gnr/bnr:	118/49
Oppført:	1928 - 1929
Byggherre:	Statens bygningsinspektorat
Arkitekt:	Statens bygningsinspektorat
Opprinnelig funksjon:	Undervisning/forskning
Nåværende funksjon:	Undervisning/forskning
Bygningsart:	
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Bygningen er oppført i mur. Består av en etasje og kjeller.

Sammendrag bygningshistorie

Oppført av Nordlysobservatoriet (den gang del av Norsk institutt for kosmisk fysikk) i 1929. Oppføringen var finansiert av Rockefeller Foudation.

Er i dag undervisningslokaler og studieplasser.

Vern

Formål:	Formålet med fredningen av Eldre obeservatoriehus på Nordlysobservatoriet er å bevare bygningen for å belyse ekspansjon av forskning/vitenskaplige institusjoner i Norge. Og som eksempel på formålsbygd bygning innenfor nordlysforskning. Formålet er videre å sikre bygningenes arkitektoniske uttrykk.
Begrunnelse:	Eldre observatoriebygning er et tidlig eksempel på en bygning som er spesialutformet og oppført til vitenskap/forskning i en periode da Norge var et land med lite midler avsatt til vitenskap/forskning. Bygningen er et eksempel på tidlig formålsbygd vitenskapsbyggeri. Bygningen er utformet etter det behovet som krevdes ved Nordlysobservatoriet. På bygningens nordfasade er det et fremskutt parti med vinduer på tre sider som ble brukt som vaktrom knyttet til observasjoner av nordlys.
Omfang:	Bygningen har i de senere år gjennomgått restaureringsarbeid og fremstår i dag hovedsaklig som autentisk og i god stand. Fredning av bygningen vil sikre bevaring av et unikt kulturminne knyttet til vitenskapshistorie og utvikling i Norge. Eksteriør: Hovedtrekk i opprinnelig form, utforming og materialbruk. Interiør: Hovedtrekk i opprinnelig planløsning, utforming og materialbruk.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr: 102
Interiørnavn: Visitors room
(hjørnerom)
Beskrivelse:

Interiørnr: 1
Interiørnavn: 1.etg.
Beskrivelse:
Hovedinngang, korridor,
kontorer, undervisningsrom
og lesesaler.

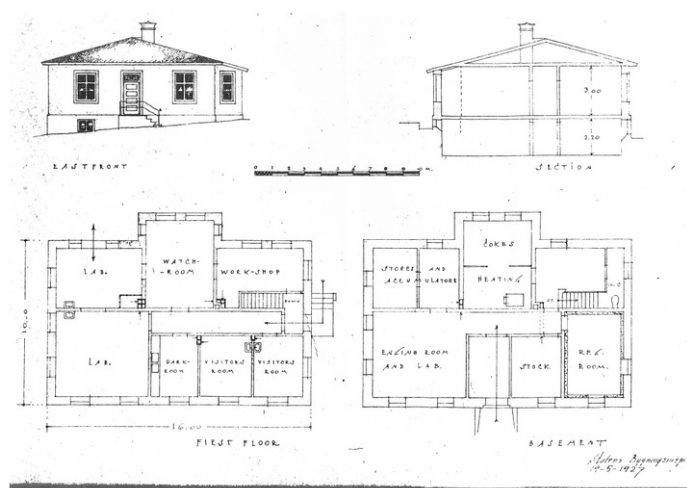

BYGNING 10448 ELDRE OBS.HUS

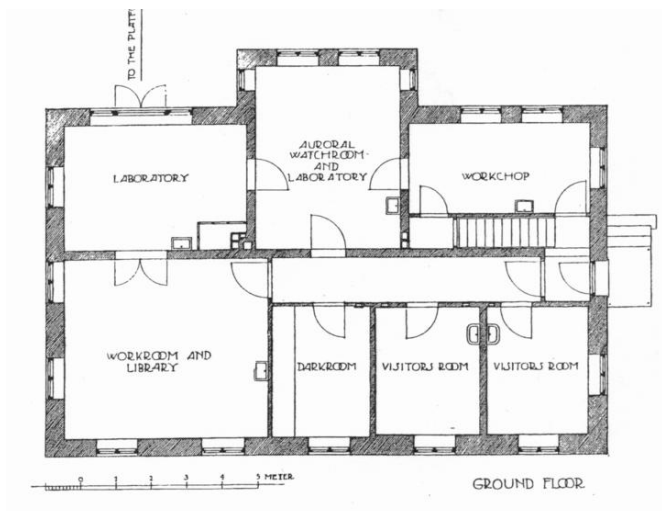
Kompleks 99340601 Nordlysobservatoriet

Obs.hus sett fra syd/øst Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø

Plantegninger. Opphavsrett: UiTø.

1. etasje plan. Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø.

Obs.hus sett fra nord/øst. Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø.

Opphavsrett: Statsbygg.

Lesesaler. Opphavsrett: Statsbygg.

Hovedinngang. Opphavsrett: Statsbygg.

Trapp ned til kjeller. Opphavsrett: Statsbygg.

Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø

Korridor i 1.etg. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 10456 FUNKSJONÆRBOLIG

Kompleks 99340601 Nordlysobservatoriet

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	UNIVERSITETET I TROMSØ
GAB nr:	190617483
Gnr/bnr:	118/49
Oppført:	1928 - 1929
Byggherre:	Nordlysobservatoriet (den gang del av Norsk institutt for kosmisk fysikk)
Arkitekt:	Statens bygningsinspektorat
Opprinnelig funksjon:	Bolig/bosetning
Nåværende funksjon:	Undervisning/forskning
Bygningsart:	Bolig
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Bygningen har to etasjer, loft og kjeller. Er kledd i panel og skifer på taket. Var opprinnelig oppført med fire leiligheter. Er ombygd innvendig, men består fortsatt av leilighet og kontorer.

Bygningshistorikk

1928	1929	Oppføring av bygning finansiert av The International Education Board (Rockefeller Foundation). Oppført som funksjonærbolig til Nordlysobservatoriet. Bygningen var opprinnelig bolig for bestyrer, dekan, vaktmester og en tekniker.
1962		Tilbygg (forlengelse av bygning) ca 30 kvm. Innredning av hybler i del av bygning. Installasjon av ventilasjonssystem

Vern

Formål:	Formålet med vern av Funksjonærbygningen på Nordlysobservatoriet er å bevare bygningen for å belyse ekspansjon av forskning/vitenskaplige institusjoner i Norge. Formålet er videre å sikre bygningenes arkitektoniske uttrykk. Formålet er også å bevare funksjonærboligen som et viktig ledd i det opprinnelige bygningsmiljøet på Nordlysobservatoriet.
Begrunnelse:	Funksjonærboligen er et viktig ledd i det opprinnelige bygningsmiljøet til Nordlysobservatoriet. Funksjonærbygningen ble opprinnelig oppført som funksjonærbolig med plass til fire ansatte. De ansatte var opprinnelig bestyrer, dekan, vaktmester og tekniker. Bygningen fremstår som en tradisjonell og nøktern bygning. Bygningens plassering rett ved eldre observatoriebygg, er valgt for at de ansatte skulle ha kort vei fra bolig til observatoriehuset.
Omfang:	Eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Interiør

Interiørnr: 204 og 206
Interiørnavn: Entre / kjøkken (i dag fellesrom)
Beskrivelse:

Interiørnr: 205
Interiørnavn: Stue (i dag kontor)
Beskrivelse:

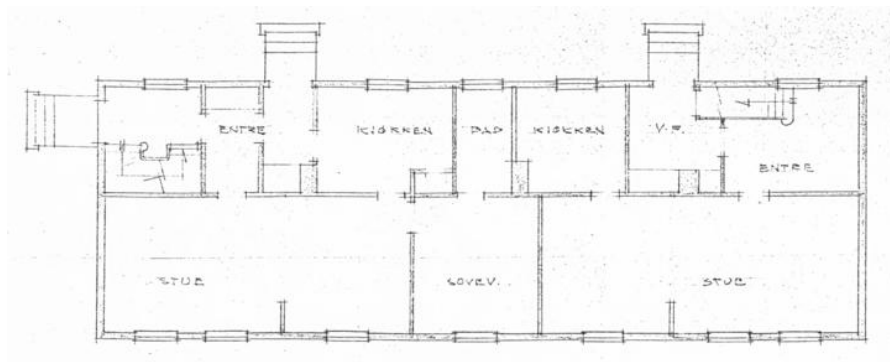

BYGNING 10456 FUNKSJONÆRBOLIG

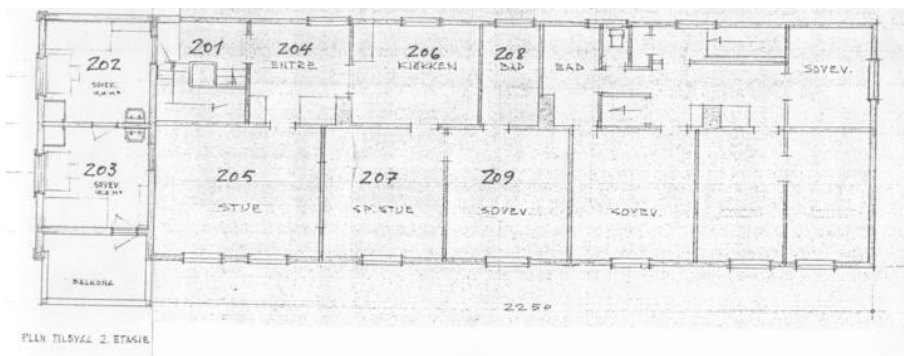
Kompleks 99340601 Nordlysobservatoriet

Fasade mot syd Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø

1. etasje plan (opprinnelig plan) Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø

2. etasje plan etter forlengelse mot vest Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø

Funksjonærbolig. Opphavsrett: Statsbygg.

Gavlfasade mot vest. Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø

Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø.

*Trapp opp til 2. etg. i den vestlige delen.
Opphavsrett: Statsbygg.*

Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø.

BYGNING 10451 VARIOMETERHUS

Kompleks 99340601 Nordlysobservatoriet

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	UNIVERSITETET I TROMSØ
GAB nr:	190617416
Gnr/bnr:	118/49
Oppført:	1928 - 1929
Byggherre:	Nordlysobservatoriet (den gang del av Norsk institutt for kosmisk fysikk)
Arkitekt:	Statens bygningsinspektorat
Opprinnelig funksjon:	Undervisning/forskning
Nåværende funksjon:	Undervisning/forskning
Bygningsart:	Ymse
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Bygningshistorikk

1928	1929	Oppføring av bygning finansiert av The International Education Board (Rockefeller Foundation).
------	------	--

Vern

Formål:	Formålet med å frede Variometerhus på Nordlysobservatoriet er å bevare et unikt type formålsbygg som har en helt spesiell utforming på grunn av bygningens funksjon knyttet til Nordlysforskningen. Fredningen vil sikre bevaring av et enestående eksempel på et viktig historiefortellende kulturminne fra perioden. Formålet er videre å bevare bygnings arkitektoniske uttrykk.
Begrunnelse:	Fredning av Variometerhus vil sikre bevaring av et kulturminne som representerer unik dokumentasjon på virksomheten knyttet til Nordlysforskningen i Norge. Bygningen er formålsbygd magnethus og er unik knyttet til form og funksjon. Bygningen er oppført kun med bruk av treverk. Bygningen består av to bygninger der en er bygget inn i det andre. Bygningene er adskilt av en korridor som sørger for fri luftsirkulasjon. Luftsirkulasjonen i mellomkorridoren gjør at temperaturen er ganske stabil i det innerste huset. Et tekniskvitenskaplig kulturminne av denne typen som fortsatt fremstår som autentisk er skjeldent. Det er oppført i en periode da Norge kun hadde et universitet (UiO) og midler knyttet til vitenskapen var knappe.
Omfang:	Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr: 102
Interiørnavn:
Observasjonsrom syd
Beskrivelse:

Interiørnr: 103
Interiørnavn: "The
variometers"
Beskrivelse:

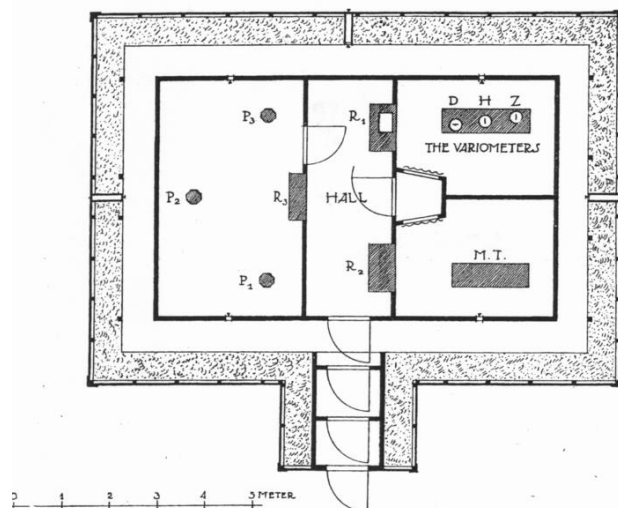

BYGNING 10451 VARIOMETERHUS

Kompleks 99340601 Nordlysobservatoriet

Variometerhus sett fra syd/øst. Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø.

Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø.

Fasade mot øst. Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø.

Observasjonsrom syd. Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø.

Observasjonsrom syd. Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø.

Opphavsrett: Teknisk avd. UiTø.